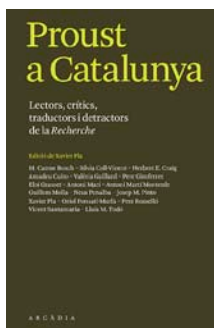

Inventari d'un àpat sensacional

Marcel Proust

Proust a Catalunya

DDAA

Edició de Xavier Pla
Arcàdia
Barcelona, 2016
382 pàgines

Ara mateix hi ha dues traduccions en marxa de *À la recherche du temps perdu* en català: la de Josep Maria Pinto a l'editorial Viena i la de Valèria Gaillard en Edicions 62. Aprofitant aquesta inèdita conjuntura, era potser el moment propici per fer un balanç dels "lectors, crítics, traductors i detractors de la *Recherche*" en els últims cent anys.

Sota els auspicis de la Societat d'Amics de Marcel Proust, presidida per Amadeu Cuito, i amb el sempre solvent paper editorial del professor Xavier Pla, es fa un inventari d'opinions sobre la qüestió. Al capdavant, com diu Pla en la introducció del recull, "Proust també forma part de la cultura catalana", i això es demostra per la quantitat d'autors de primera fila que, a casa nostra, li han dedicat una atenció preferent. D'una manera o altra, ningú amb una mínima exigència intel·lectual ha restat indiferent davant el monument proustià, però no pensem que sempre ha sigut des del penya-segat de la lloança i l'admiració incondicional. Mentre Josep Pla, en *El quadern gris*, el jutjava "Un dels cims més alts de la literatura d'avui", Joan Pérez-Jorba, per la mateixa època, escrivia: "El lector que logri llegir d'un tret una novel·la d'en Proust serà digne d'admiració".

És lògic, d'altra banda, que el peculiar estil de la *Recherche* despertara punts de vista dissímils. Joan Fuster, gens sospitós de pusil·lanimitat literària, el jutjava un "cicle verbal que a la larga pierde cualquier sabor que tuviese al principio", mentre Gaziél (que publica els millors articles sobre l'autor francès a Catalunya) se sincerava reconeixent que "este escritor ha realizado en el orden literario una revolución parecida a la de Einstein en el terreno de la interpretación del universo".

El dilema continua en vigor, per si cal dir-ho. No fa poc un escriptor valencià m'assegurava —el xiclet...— que no havia pogut passar de la tercera pàgina de *Combray*. Personalment, estic amb Gaziél: no em canse mai de la frase proustiana en allò que té de prodigi inimitable, de llarga efusió sintàctica i moral. Els participants en *Proust a Catalunya*, siga com siga, són més del meu parer: Pere Gimferrer resulta especialment pertinent quan assegura que tota la *Recherche* és "una història de l'autoconeixement"; Antoni Marí rebla el clau en afirmar que el jo del protagonista de l'obra, "interior, íntim i particular", no arriba a establir una relació estable amb "el jo històric, mundà i contingent"; Valèria Gaillard, finalment, és oportuna en recordar la col·loquialitat de la *Recherche*, i per això "alguns crítics li van recriminar utilitzar un francès poc literari, un llenguatge més proper al de les mainaderes i les cambres" (sic).

Producte d'aquesta col·loquialitat irredempta és el malentès al voltant de la primera frase de l'obra: "Longtemps, je me suis couché de bonne heure". Una sentència perfectament banal traduïda al nostre idioma alternativament com "Durant molt temps, vaig anar-me'n al llit dejorn" (Jaume Vidal Alcover), "Durant molt de temps me'n vaig anar a dormir d'hora" (J. M. Pinto) o "Durant anys he anat a dormir d'hora" (V. Gaillard).

Els qui ens n'hem anat a dormir tard (i no enjorn, com he sentit dir a ma casa...) durant massa temps hem sigut nosaltres, els proustians irredemptes, i per culpa precisament de la seua lectura ceguesa i indeturable. Proust no és com un xiclet (Fuster no va estar, per una vegada, a l'altura), sinó com un àpat sensacional ple d'insondables i inacabables matisos. Arribaran les postres, però no ens sentirem mai sadollats.